

EL TEMPS QUE CORRE PER JOAN F. MIRA

El jubileu del 1500, 2

“Curses d’ases, de cavalls, d’egües, i sobretot, les més cèlebres i celebrades, curses de xiquets, de vells, de putes i de jueus. A les putes, i sobretot als jueus, sovint els feien atipar-se de menjar i de beguda només a fi de veure com després suaven i esbufegaven per l’esforç. Eren gent molt civil i delicada, com es veu, aquells romans del renaixement.”

El papa Alexandre VI, pocs dies després de l’entrada triomfal del seu fill, va ordenar aquell any del jubileu un carnaval extraordinari. Extraordinari en la multiplicació de festes, no en els dies de la diversió, perquè menys de dos anys després, quan es casà Lucrècia amb l’hereu del duc de Ferrara, el papa manà que se celebrara un carnaval per cap d’any, cosa mai no vista ni a Roma ni enlloc. El carnaval del jubileu va ser, doncs, com els que cada any feien els romans, però més gros: més comèdies i pantomimes a la plaça de Sant Pere, on el papa se’n reia a cor què vols des de la llotja de la basílica, més corregudes de bous, de porcs i d’altres animals. Els romans tenien gran afecció a les corregudes, més que els castellans que després les han conservat: feien baixar ases i porcs pel Monte Testaccio (aquell que es formà amb els testos d’àmfores i altres recipients que arribaven a Roma pel Tíber), i els animals rodolaven enfurits fins que eren llancejats; també corrien toros en recintes tancats a les places, com en els bous de carrer que fem ara (allà ja fa temps que no), que eren “to-rejats” i morts amb llança o amb espasa. Sembla que Cèsar hi tenia la mà trencada, en això de matar bous, però no tant com diu algun cronista despistat, o com escriu la senyora Schüller-Piroli en el seu llibre sobre els Borja, on recull la fama que d’un sol colp d’espasa tallava en redó el coll sencer d’un bon bou i el cap queia per terra. I això, diu la historiadora italo-austríaca, ho feia perquè era “espanyol”, evidentment. Bestieses de la ignorància.

També van ser abundants aquell any les curses simples, d’animals i de persones, sense morts. Curses d’ases, de cavalls, d’egües, i sobretot, les més cèlebres i celebrades, curses de xiquets, de vells, de putes i de jueus. A les putes, i sobretot als jueus, sovint els feien atipar-se de menjar i de beguda només a fi de veure com després suaven i esbufegaven per l’esforç. Eren gent molt civil i delicada, com es veu, aquells romans del renaixement. I no pensen vostès que això es va inventar en temps dels Borja, en absolut: el papa Pau II Barbo, de noble i refinada família veneciana (és qui va construir el palau primer dit de Sant Marco i després Palazzo Venezia, on els anys trenta

Mussolini arengava masses feixistes enfervorides, i davant del qual, fa pocs anys, vaig veure jo acampats i amb banderes i fogueres els neofeixistes de la impressionant néta del Duce, Alessandra, allí present), va augmentar el nombre de tals curses, i en repartia en persona els premis als guanyadors. Així va passar el mes de març de l’any del jubileu, i els pelegrins es morien de gana o de malaltia als carrers i a les places, omplien els hostals de Roma amb gran negoci dels hostalers (l’antiga amant quasi conjugal del papa, Vannozza Cattanei, mare de Lucrècia i de Cèsar, tenia una cadena d’*osterie*, de les quals encara en queda una, a la vora de Campo de’ Fiori, que porta l’escut combinat dels Cattanei i dels Borja: la poden anar a veure, si passen per Roma a guanyar el jubileu d’enguanys).

Qui va guanyar el jubileu molt d’hora va ser la mateixa filla del papa. El primer dia de l’any, Lucrècia va eixir del palau de Santa Maria in Portico, tocant el Vaticà, amb una comitiva d’honor per acompanyar-la fins a Sant Joan del Laterà i complir així el requisit de les indulgències. En formaven part el seu marit, el jove Alfons d’Aragó (que no pogué acabar l’any jubilar: a l’estiu va ser assassinat pel capità Miquelet Corella, una mica barroerament, al costat de la cambra del papa), cinquanta cavallers, un grup de dames i donzelles “servides” al seu torn per nobles i cortesans, i el marit abandonat de Giulia Farnese, *Giulia Bella*, fins poc temps abans favorita quasi pública del papa. Degué ser un espectacle ben edificat. I els pelegrins, entre desfilades triomfants, navals, la filla del papa, assassinats al palau apostòlic i altres detalls commovedors, podien endur-se de Roma algunes impressions molt saludables. Un tal Martí Luter, jove frare alemany, passà per Roma aquell any i les conclusions que en tragué tingueren les conseqüències que sabem. També hi passà un cert Copèrnic, que explicà a la universitat de La Sapienza estranyes teories sobre el sol, la terra i els planetes. Tinc entès que, aquests dies passats, han fet a València una mena de petit congrés sobre el 1500 i els Borja, al qual evidentment ningú no m’ha convidat, i em fa tota la impressió que no hi han parlat de cap d’aquestes coses. Una ocasió perduda, però no és la primera ni serà tampoc l’última.